ABCOUDE - HEILIGE BUURT

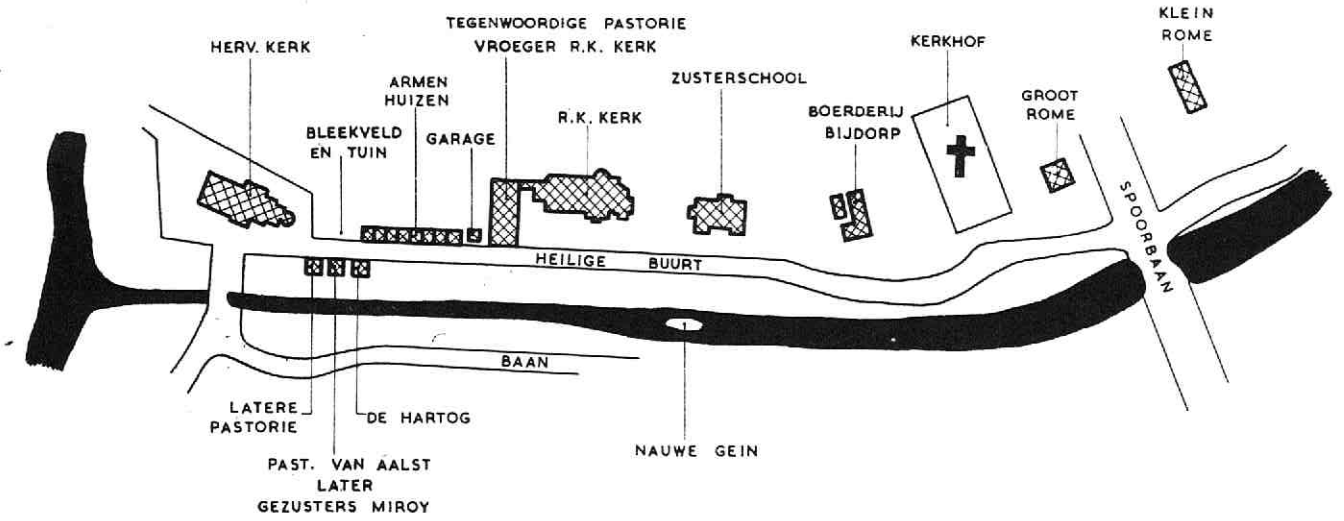

Oude Koopbrieven uit Abcoude.

Lange tijd geleden vergunde de Heer Gielissen, wonende in de vroegere „Heilige buurt" die sinds enige jaren verdoopt is in Kerkstraat, mij de koopbrieven van zijn huis, waarin thans de Heer Lutz woonachtig is, in te zien. Het bleek mij dat uit dergelijke oude papieren bijzonderheden te putten zijn die omtrent het plaatselijk bestuur, de geschiedenis der plaats, voor genealogisch onderzoek of om andere redenen van waarde kunnen zijn.

Op vijf Mei 1665 doen Isaak van Roijensteijn Schoudt, Albert Jansen Pos ende Boudewijn Jacopsen Helling schepenen in Proostdij en Eerw. Heeren Decanum en Capitulariën van St. Peters Kerck tot Utregt, geregte tot Abcoude, condt allen luijden dat voor ons gecomen ende gecompareert is Aert Dircxen Cramer wonende in onsen Dorpe verklarende hij comparant voor hem en sijnen erven wettelijcken te cedeeren transporteeren en in eijgendom over te geven aan en ten behoeve van Anthonius Dingemans en Jan Dingemans 't samen als ijder voor de helft seeckere huijsinge ende schuur met beplantingen en bepotingen daarop staande en gelegen in de Gerechte voorg: (bovengenoemd) streckende tsamen voor van de straat tot agter in 't Gijn, daar Oostwaarts IJsbrant Cornelisz grutter ende westwaarts de erfgenamen van Mr Jan Visscher [1]) naast gelegen zijn, met lasten van Huysgeld etc. etc. Hebben wij Schout en schepenen voornoemd desen besegelt en ondergeteekent op den vijfden

[1]) Vroeger werden de chirurgijns Meester genoemd, het zou hier ook schoolmeester kunnen betekenen aangezien er toen in Abcoude een Roomse Kostschool was (Zie Jaarboekje 1926, Grevenstuk: de Parochie van de H.H. Cosmas en Damianus).

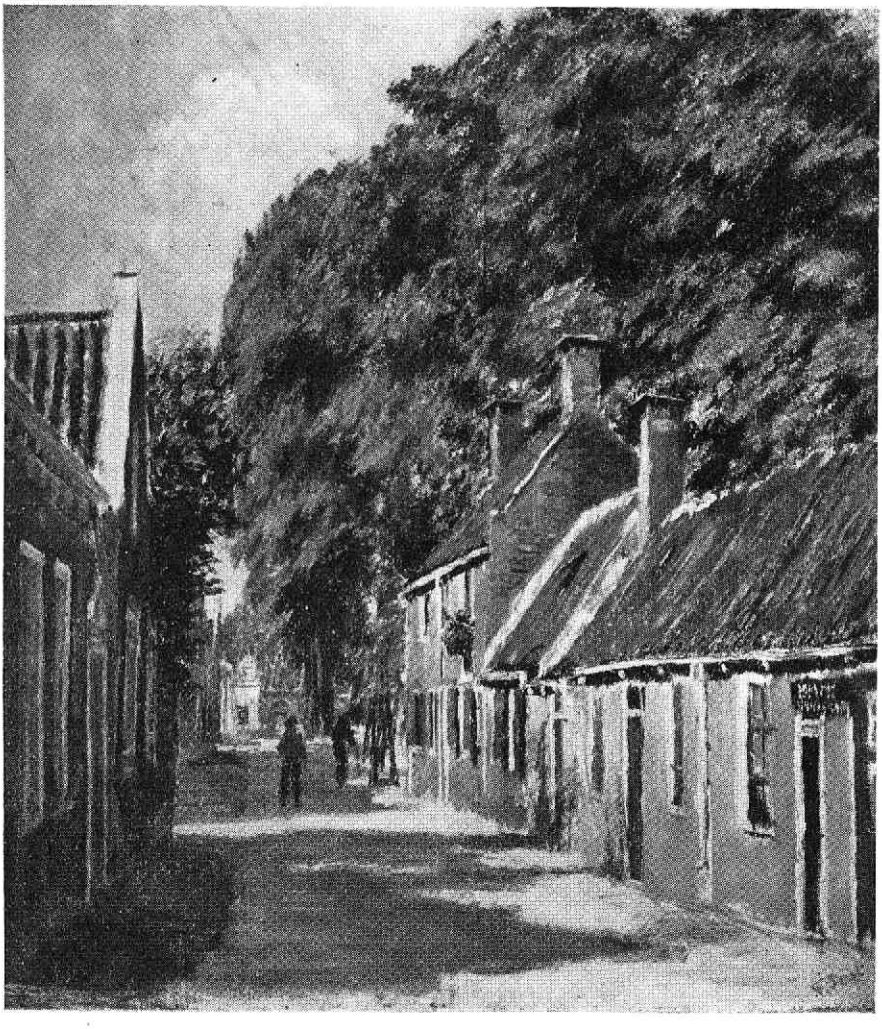

Mei 1665. Op 29 Nov. 1699 oude stijl [1]) wordt dit huis weder verkocht Schout was toen Johannes Gousset, schepenen Cornelis Langendijk en Willem Rijcken.

Het wordt getransporteerd aan en ten behoeve van Cornelis Vennix daar oostwaarts de grutterij en westwaarts de erfgenamen van den Heer Baackman naast gelegen zijn. In het jaar 1716 op 7 Dec. verklaren omtrent dit huis Adam de Weerdt en Ursula van Aelst eghtelieden dat sekere huijsinge grenzende ten oosten aan de erven van Jacob IJsbrantsz [2]) ten westen de Wed. Cornelis Baackman door de Wed.e en voogden van onmondige kinderen van Cornelis Vennix op ons getransporteert, geenszins aan hen is behoorende maar aan onsen soon de Eerw. Heer Theodorus van Aelst [3]) die het heeft betaald en zijn naam ten effecte van dit transport pro forma heeft geleend weshalve sij afstand doen.

Op 15 Febr. 1762 verkopen Jacoba en Johanna Agnes de Weerd seeckere huijsinge naast de grutterije, zij hadden dit huijs als erfgenamen van hare zuster Anna Johanna de Weerd verkregen. Anna Johanna was het huijs aangekomen bij prelegaat uit de goederen van wijlen de Heer Theodorus van Aelst pastoor te Abcoude.

Op 17 Juni 1762 compareert voor Philippus Hoogeveen Schout en George Hofman en Jan van Kroonenburgh Scheepenen de Juffrouwen Jacoba de Weerd en Johanna Agnes de Weerd die verklaarden te cedeeren transporteeren aan Maria Johanna en Geertruida van Miroy een huis en erve belend ten oosten de grutterij ten Westen de huijsinge waarin de pastoor van de R.K. gemeente

---

[1]) Oude stijl ook wel Juliaansche Kalender naar Julius Caesar genoemd was de tijdrekening die in vroegere eeuwen gevolgd werd. Deze was echter nit juist, waarom Paus Gregorias XIII deze in het jaar 1582 liet herzien. Zij werd echter ingevoerd in een tijd van hevige godsdiensttwisten waardoor de invoering hier en daar niet vlot ging. In katholieke landen werd deze nieuwe tijdrekening algemeen gevolgd, in Nederland echter heeft het tot 1700 geduurd voor zij in alle provincies gebruikt werd. Vandaar dat in officiële stukken zoals hier aangegeven wordt welke tijdrekening gevolgd is.

[2]) Deze is de zoon van de in de eerste akte genoemde IJsbrant Cornelisz. In vroeger eeuwen hadden zeer veel mensen nog geen achternaam. Zij werden toen nader aangeduid door achter hun voornaam de voornaam van hun vader te plaatsen zoals hier gedaan is.

[3]) Hier doet zich het merkwaardige geval voor dat de zoon de geslachtsnaam zijner moeder aanneemt. Zulks geschiedde in vroegere tijd meerdere malen.

is wonende, ten andere de helft van een ledig erf geappropieert tot een tuintje en bleekveld [1]) schuin over voorz: huijs gelegen belend ten oosten de groote tuin van de kerkmeesterij van de R.K. kerk.

In 1780 verzoeken de geestelijke dochters van de Roomsche Godsdienst Johanna en Geertruij Miroij om dispensatie van het placaat van 17 Dec. 1644 d.w.z. om over hare goederen te mogen beschikken als in dit verzoekschrift vermeld, n.l. om na haar beider overlijden aan de Roomsche Kerk hun huijsinge erve grond met een daartegen over gelegen bleekveld te mogen vermaken. Dit verzoekschrift werd op 6 Dec. 1780 toegestaan.

Op 14 Dec. 1780 maken zij hun testament bij de Utrechtsche Notaris Buddingh ten huize van comparanten, onder de geregte van Abcoude.

In 1833 op 28 Maart wordt het huis alleen dus zonder tuin en bleekveld door kerkmeesters van de R.K.-kerk in openbare veiling verkocht aan Pieter Rotteveel; pastoor was toen Eduardus Antonius Beguinet. In 1850 verkoopt P. Rotteveel het aan E. Fluit, in 1853 verkoopt E. Fluit het aan Dirk van Veen.

Deze simpele akten van verkoop geven een schat van bijzonderheden over Abcoude in vroeger jaren:

1e. het feit dat de grutterij minstens 3 eeuwen oud is en steeds als zodanig is gebleven. Schrijver dezes is daar vaak in zijn prille jeugd geweest, toen de Heer A. Hogervorst eigenaar der zaak was en hij met bewondering keek naar het paard dat maar voortdurend in een cirkel voor de rosmolen liep, die boekweit vermaalde tot grutten.

De Heer A. Hogervorst werd opgevolgd door diens zoon en kleinzoon, thans woont de Heer de Hartog in dit perceel.

2e. geven deze akten van verkoop de namen der schouten en schepenen in die tijdvakken benevens de namen der opvolgende eigenaren en der naburige percelen, hetgeen voor beoefenaren van genealogie van waarde kan zijn.

3e. enige belangrijke aanvullingen van de geschiedenis der Parochie van de H.H. Cosmas en Damianus zoals die beschreven is in het jaarboekje 1926 door Grevenstuk. Ofschoon niet in bovengenoemde akte van verkoop vermeld maak ik van deze

---

[1]) Op dit terrein staat het tegenwoordige patronaatsgebouw. Voor de stichting van dit gebouw was het nog een tuin door wijlen de Heer G. Bane als groentekweekerij gebruikt.

gelegenheid gebruik om ene verbetering en aanvulling te geven van het artikel van Grevenstuk. Hij schrijft daarin op blz. 36: Pastoor Vennicx (1672—1716) liet een schuur timmeren door hem als kerk gebruikt. „Een pastorie was er niet" (blz. 30). Uit de akte van 1716 blijkt dat het huis naast dat van Gielissen verkocht werd ten behoeve van de pastoor Theodorus van Aelst.

Op blz. 26: „later is er nog het St. Andries-altaar bijgekomen". Dit is onjuist, zodat indien dit ook zo in het door Grevenstuk aangehaalde memorie boek staat beschreven, deze aantekening daarin waarschijnlijk in latere jaren zal ingeschreven zijn, want de Stichtings akte [1]) luidt als volgt: Fundatie der vicarie van het altaar van den Apostel Jacobus binnen de Kerk van Abcoude In de jaere van die geboorte desselfs ons Heeren duijsent vijfhonderd en twee, regnerende onser aller heijlichste vader Alexander by der gratie Godts paus van Rome, compareerde voor mij openbaer notaris en getuijgen, die eerbaren ende wijsen Jacob Jansz alias [2]) Jacob Leeuw ende Petronella Boudewijns dochter sijne geechte wijve overmerckende die cortheijt haers levens, gebieden sij Jacob ende Petronella voorz: tot vermeerdernisse van der dienste Godts, tot lavenisse harer beijder ende harer ouders zielen, tot een fundatie, erectie van eenen eeuwighe officie te bedienen bij dergeene die daertoe gepresenteert sal worden in maniere hier verclaert op St. Jacobs altaere staende binnen de voorz: Kerk van Abcoude en nergens elders.

Op blz. 35 schrijft Grevenstuk: „de (Katholieke eere)dienst werd in dien tijd in boerenwoningen en schuren en dikwijls ook op de hofstede Overstigt . . . gehouden". Jaren geleden vroeg mij kapelaan J. C. van der Loos, die veel over Amstelland heeft geschreven, of mij deze hofstede Overstigt [3]) bekend was. Ik moest het antwoord hierop schuldig blijven.

Onlangs voor een genealogisch onderzoek de notariële protocollen van Ouderkerk a.d. Amstel naziende, vond ik dat dat deze hofstede gelegen was in de Oude-Bullewijk aan de tegenwoordige Amsterdamse straatweg ter plaatse waar nu de boerderij van de Erven Buts gelegen is.

Op blz. 32 en 33 schrijft Grevenstuk, dat Pater Brixius, die in

---

[1]) De volledige akte bestaat uit 4 folio vellen berustende in het oud-archief van Amsterdam lade 1 no. 4

[2]) Anders genoemd.

[3]) Analoog met hofstede over Holland nabij Nieuwersluis.

de Bijlmer preekte, opgevolgd werd door zekere van Baern en dat „zijne dienstmaagd huis en kerk in brand stak". Op oude kaarten van Le Roij en Beeldsnijder is dit kerkje aangegeven. Het stond in de lage Bijlmer niet ver van Gaasperdam. Waar was nu de R.K. pastorie vóór de reformatie. Volgens mij was dit het huis waar in vroeger jaren de wagenmakerij van Kroonenburg gevestigd was en thans een melkzaak is. Ik grond dit vermoeden op het feit dat recht tegenever dit perceel zich aan de Noordzijde der hervormde kerk een nis bevindt die dicht gemetseld is en waarschijnlijk als ingang voor de geestelijken gediend heeft. Wanneer wij nu kunnen vaststellen, dat de twee kerken en de twee pastorieën in elkaars onmiddellijke nabijheid aan de zelfde weg staan, evenals het bleekveld met tuin, dat aan de R.K. kerkmeesterij door de geestelijke zusters vermaakt is, die eveneens aan die weg woonden; dat de kleine huisjes die aan het R.K. armbestuur toebehoorden doch die nu gesloopt zijn, met de daarachter gelegen grote tuin der latere R.K. pastorie eveneens aan die weg liggen; dat er iets verder aan die weg ene hofstede gestaan heeft genaamd „Groot Rome" en thans nog aan die weg ene Hofstede staat „Klein Rome" genaamd, dan is het niet vreemd, dat de volksmond deze weg „de heilige buurt" genoemd heeft, zoals elk oud Abcouder zich nog herinneren zal. Deze naam is helaas veranderd in „Kerkstraat", zoals ook „de Baan" [1]) veranderd is in „Stationsstraat". Het verzoek van enkele bewoners onlangs aan het gemeentebestuur gedaan om de Hein Kuitenstraat te verdopen in Brugstraat, is gelukkig afgewezen. Dit is een bewijs dat er thans ene andere mening bij het bestuur der gemeente heerst, want B. en W. voerden als argument aan dat men niet moet uitroeien wat in de historie wortelt.

W. H. KOOMANS.

Bloemendaal.

---

[1]) Deze naam herinnert aan „de Caetsbaan" die daar in vroeger eeuwen gestaan heeft. In een protocol van Nots. Veenman (1685—1705) lezen wij van een huis geslagen aan de Caetsbaen, in Abcoude staten gerecht. (Abcoude staten gerecht is het vroegere Abcoude-Baambrugge, Abcoude St. Pieters gerecht is het vroegere Abcoude Proostdij).